

KÖZÉPKORI ÉS MÉGIS AKTUÁLIS témával foglalkozik Szimonidesz Lajos „Jézus és Mária ereklyéi” c. vaskos könyvében. Több mint másfélezer év széthulló hitanyagának gondos szintézisét adja s bár a tudós tárgyilagosságával szedi össze irni valóit s óvakodik attól, hogy kritikai kommentárokkal kísérelje mondani valóit, mégis úgy hat ez a könyv, mint a sokat emlegetett, de mégsem eléggé ismert középkor éles kritikája. Szimonidesz Lajos annyira megérezte a rezerváltságában, hogy még a protestáns és katolikus ereklyekritika közös megegyezés alapját is megtalálja, mikor leszögezi, hogy ma már a katolikus egyház sem vitatja az ereklyék hitelességét, a protestáns felfogás viszont az, hogy az ereklyék tiszteletét el kell vetni, de hitelességüket szabad vitatni. (Szimonidesz irásközből nem vehette figyelembe, hogy ez a közös megegyezési alap nemcsak európai, de magyar viszonylatban is tovább módosul: ma már az óvatos katolikusok nem vitatják az ereklyék hitelességét, de a — még óvatosabb protestánsok nem élnek a vitatási jogukkal.)

Szimonidesz Lajos pontosan fején találja a szöveget, mikor az ereklyekultusz kérdéskörét magában Jézus személyében gyökerezteti. A kereszténység alapítója, mikor azt hirdette, hogy istent lélekben és igazságban kell imádni, ezáltal maga is elítélte az ereklyekultuszt, mint a legbrutálisabb materializmust. S ezzel a hiteles elítéléssel szemben mily kiáltó ellenmondása a hivatalos egyháznak, hogy Krisztus után négyszáz év múlva fanatikus szenvedéllyel gyűjti a Jézus és Mária ereklyéket s minél kézzelfoghatóbb bizonyítékokat akar adni, annál képtelenebb adatokra támaszkodik... Alig tudjuk hirtelen eldönteni, mire hivatkozzunk a bő anyagból: a gladstoni kolostorra, mely Jézus bölcsőjének egy darabját őrizte s annak az öt árpakenyérnek maradványát, mellyel Jézus a kenyéresodát tette vagy a nürnbergi leltre, mely a betlehemi jászol egy darabkáját mutogatta?

Aktuális könyv ez, nem azért, mert a tényeket felderíteni mindig időszerű, hanem azért is, mert az árnyak néha visszajárnak. Visszajártak évtizedek előtt s ma már vakmerően tolonganak... Fischer püspök mondta 1902-ben az aacheni zarándokok előtt: „Két héten át ezerszámra vonulnak végig a szent ereklyék előtt a hivek s naponta megmutatják a tömegnek a négy nagy szentséget: isten anyja ruháját, a kis Krisztus pelenkáit, azt a lepedőt, amibe Keresztelő János tetemét burkolták...” „S az olasz vasutak — 1933-ban az 50 százalékos kedvezményt kiterjesztették a róma—barii utvonatra is, hogy a zarándokok meglátogathassák az ott őrzött ereklyét, Krisztus töviskoszorújának egyik tövisét — valamint a barii árumintavásárt is.” Nagy és hasznos munka Szimonidesz könyve. Nagy összefogásban mutatja meg a sötét babonák tömegét s így jobban lehet ellenük védekezni is, harcolni is.

(Budapest)

Kemény Gábor

UJ MAGYAR IRÓ: M. HEGYI ILONA „Szövő”lány” című regényében a mese megszokott. Szinte szürke története egy munkáslánynak, akít ezúttal Klárinak hívnak. Kemény munka, élményt, pillanatnyi boldogságot, sok keservet hozó futó szerelem, törvénytelen gyerek, munkabéresökcentés, növekvő nyomor, új házassággal végződő viszony, azután a férj súlyos megbetegedése, amelynek terhéhez még a szőnyegszövőnök sikertelen s az újabb bérszűkítés miatt kirobbant sztrájkja is hozzájárul. Mindebbe színt visz azonban Hegyi Ilona: 1. az ellentétes életmenetek néha egészen, néha csaknem szimultán bemutatásával, amelyet úgy old meg, hogy a munkásnőkkel

láttatja a főnöknő s környezete magánéletét; 2. néhány alakjának sikerült rajzával; 3. a befejezés indokolt s mégis váratlanul ható tragikus mozzanatával s 4. a stílus közvetlenségével. Hegyi Ilona jól látja meg a kis szőnyegszövő műhely életében is napjaink legfőbb társadalmi adottságát: a mindegyre élesedő osztályellentéteket, s érdeme éppen az, hogy regényének fordulatai során ez utóbbit mozgási teljességében (lappangásának és feltörésének mozzamataiban) mutatja meg, kompozíció-érzékkel, izléssel, minden torzítástól mentesen s ép' ezért életességét-hatékonyan. Am a „Szövőlány“ ennek ellenére nem tudatosan aktívizáló progresszív műve. Szellemtartalma — viszonylag bármennyire haladott is — eklektikus, s inkább humanista, mint progresszív. Írói szándéka nem mindenütt félreérthetetlenül határozott és világos. Ezért Hegyi Ilona felfogása, munkamódszere még bírálatra szorul s egyelőre lehetetlen a progresszív regény írók maroknyi táborába sorozni. Hisz' a progresszív író távolról sem az teszi pl., hogy a proletárokról ír, vagy maga is proletár származású. Ehhez súlyosan ellenőrzött világnézeti vállalás s ettől elmaradhatatlan konkrét célkitűzés is tartozik, amiknek manifesztálódniuk kell írásában. Hegyi I. regényének munkásnői kispolgármunkáltatásúak. Ez rendben is van. Ez így valóságos is. De nem volna valószerűtlen az sem, ha pl. egyetlen egy világnézeti érett akadna köztük. T. i. napjainkban ilyen csoda is megesik. Hegyi I. regényében az egyetlen Rózsiban dereng valami ebből. De végül is ép' ő követ el öngyilkosságot, (a szerző világnézeti fejletlenségének megfelelően) s közben egyszer sem emelkedik a kezdetleges gondolkodás színvonalára fölé. A rokonszenvesnek feltűntetett főnöknő beszél egyszer a munkanélküliségről s ekkor ragyogó okfejtéssel egyetlenlegesen fölmentést ad a jámbor s ártatlan tőkéseknek, ellenben hamisítatlan főnöki bösességgel az orosz dömpingben találja meg a munkanélküliség magyarországiat; másszor meg a háborúról csevegvén, utópisztikus elképzelésekről, szeretetre-nevelő iskoláról csacsog s Hegyi Ilona még azt is elmulasztja, hogy legalább egy-egy mondattal valóban valóságghú álláspont-ról essék szó. — Mi ez? Megalkuvás? Vagy a szerző eklektikus ideológiájának tükröződése? Vagy talán az ilyesmit már ellentétnek érezte volna „művészi“ lelkiismeretével, ahogy mondani szokás. Félt talán, hogy rásütik a „propaganda“ jelzőt?... Nem tudjuk teljes bizonyossággal megállapítani. Annyi azonban kétségtelen, hogy ha Hegyi Ilona valóban fejlődni akar s nem közömbös neki az emberiség holnapja sem, ha tehát igazán haladó és korfelelős művésszé akar válni, akkor szeltemben még kell változnia.

(Budapest)

Gereblyés László

AZ IRODALOM VÁLTOZASAI címszó alá rengeteg tünetet sorolhat az utolsó évek kulturkrónikása. A mai erdélyi magyar nemzetiségi tudat pl. erőteljesen felduzzasztotta az irodalmi termelést, anélkül azonban, hogy ez alá az új irodalom alá egyuttal megteremtette volna a szerves irodalmak hordozóját: a megfelelő kiadó és felvevő szerveket, ez utóbbi alatt a szervesen nőtt, állandóan-vásárló könyv olvasó réteget értve. Kinőtt itt és él, sőt már hagyományokkal rendelkezik az önkiadás és az önforgalomba hozás irodalma, ami utóbbi önverbuvált olvasóréteget jelent. Mi az irodalmi, társadalmi, kortörténelmi értelme ennek a tünetnek? Korántsem „erőszakolt“ példánul. Természetes következménye ez sajátos erők összejátásának. Ez az irodalom egy konkrét magyar társadalmi réteg tudatfőmálójának az irodalma. Annak a kispolgári rétegnek ujságíró, tollforgató képviselői szólalnak meg így, akiket az erdélyi polgári irodalom pár kiadó-